

TARTU ÜLIKOOLI VILJANDI KULTUURIAKADEEMIA

Muusikaosakond

Pärimusmuusika õppekava

Anni Vitsberg

SINIKIRJA LINNUKENE

Loov-praktilise lõputöö kirjalik osa

Juhendaja: Celia Roose, MA

Kaitsmisele lubatud.....

Viljandi 2017

SISUKORD

SISSEJUHATUS	4
1. RAHVAPÄRASE LAULMISE ESITUSSTILIST EESTI	
LAULUTRADITSIOONIS	5
1.1. Rahvapärasest esitusstiilist vanema ja uuema rahvalaulu esitamisel	5
1.2. Suguvõsa laulutraditsiooni mõju minu esitustes	9
2. ARMASTUSE TEMAATIKA NING VÄRVIDE SÜMBOOLIKA EESTI	
RAHVALAULUDES	11
2.1. Armastus ja armastuslaulud	11
2.2. Värvide sümboolika	12
3. KONTSERDIKAVA KONTSEPTSIOON JA REPERTUAAR	13
3.1 Kontserdikava idee kujunemise lugu	13
3.2. Sümboolika	13
3.3. Süžee	14
3.4. Repertuaar	15
3.4.1. Loomine	15
3.4.2. Ühe linnu lugu	16
3.4.3. Käi sa kiike korge'elle	16
3.4.4. Nukumäng	17
3.4.5. Vill du hålla mig kär	17
3.4.6. Sinilinnud	18
3.4.7. Unelaul	19
4. ETTEVALMISTUSPROTSESS	21
4.1. Plakat	21
4.2. Heli	21
4.3. Diplomikontserdi proovid	21
KOKKUVÕTE	22

KASUTATUD ALLIKAD JA KIRJANDUS	23
LISAD	24
SUMMARY	35

SISSEJUHATUS

Käesoleva loov-praktilise lõputöö kirjaliku osaga annan ülevaate oma diplomikontserdi kontseptsioonist, idee sündimise loost ning lauludest, mis esitamisele tulevad.

Hääl on üks väga mitmekülgne pill, mille panevad kõlama erinevad häälikud ja vokaalid, tekitades koos kauneid kõlasid. Eelkõige kasutatakse häält selleks, et anda edasi mõnda mõtet või sõnumit. Kontserdikava aluseks on minu loodud süžee, mille edasiandmiseks kasutan nii rahvalaule kui ka omaloomingut. Oma õpingute käigus olen tegelenud süvitsi regilaulu traditsiooniga, mida võrdleksin enda jaoks uue keele õppimisega. Kontserdil saab kuulda nii regilaulu, rootsi rahvalaulu kui ka omaloomingut. Laulude esitamisel lähtun sellest, et üks osa sisaldaks traditsioonilisi aspekte ning teine osa minu enda suguvõsa laulutraditsiooni. Oma kontserdikava laulud valisin vastavalt sellele, et demonstreerida oma vokaalset mitmekülgust.

Oma muusikalisel teel olen jõudnud etappi, kus mulle on sümpaatseks muutunud siirad ja südamlikud laulud. See on ka üks põhjuseid, miks kontserdi läbivaks teemaks on armastus.

Kirjatöö esimeses osas tutvustan lähemalt rahvapärast laulmist eripära regilaulu ning uuema rahvalaulu esitamisel. Töö teises osas annan lühikese ülevaate armastuse teemast ning värvide sümboolikast eesti rahvapärarimuses. Kolmandas osas avan kontserdi idee kujunemise loo, kava süžee ning selgitan sümboolikat, tutvustan kontserdi repertuaari ning laulude tausta. Neljandas osas annan ülevaate kogu kontserdi ettevalmistusprotsessist.

Kontsertetendus „Sinikirja linnuke“ toimub 9. juunil kell 15:00 Viljandis, Pärimusmuusika Aida väikeses saalis.

Täna oma erialaõpetajat ja loov-praktilise lõputöö juhendajat Celia Rooset. Suur tänu ka mind toetanud meeskonnale, kelle abil see kontsert sai toimima pandud ning suur tänu Pärimusmuusika Aidale.

1. RAHVAPÄRASE LAULMISE ESITUSSTIILIST EESTI PÄRIMUSMUUSIKAS

Vaadeldes eesti pärimusmuusika lauluvara ja kuulates arhiivisalvestisi saab vaid pelgalt ettekujutuse kunagisest laulutraditsioonist. Arhiivisalvestistel olid lauljateks enamasti vanemad inimesed ja ka laulmise situatsioon salvestamisel polnud tihtipeale päris ehe ega vaba. Laulikutele koguti eelkõige rahvalaule, nii tekste kui viise, esituse komponendi uurimine jäi tahaplaanile, sellele praktiliselt ei pööratud üldse tähelepanu. 20. sajandi alguses salvestatud regilaulud on pigem mälestus vanast esitusviisist, sest traditsioon oli juba katkenud. Kuid siiski on need salvestused piisavalt heaks materjaliks rahvapärase esitusstiili õppimisel.

H. Tampere kirjutab „Eesti rahvalaule viisidega“ I köites, et regilaule lauldi enamasti kollektiivselt, välja arvatud hällilaulud, paljud laste- ja karjaselaulud, osalt itkud jne. Kollektiivsel laulmisel toimus enamasti koori ja eeslaulja vaheldumine. Iga eeslaulja poolt esitatud värssi korrati koori poolt ning see võimaldas kaasa laulda ka neil, kes ei tundnud laulu sõnu, ning see andis ühtlasi aega eeslauljal meenutada järgmist värssi või tarbe korral seda luua. Tavaline komme oli, et koor ühines eeslauljaga juba paari viimase silbi, pikalt välja peetud lõpu või refrääni ajal, ning samuti astus eeslaulja koori sekka kui ta ei soovinud kogu aja kaasa laulda. (Tampere I, lk 16)

19. sajandi alguses oli veel valitsevaks regilaul. Selle kõrval eksisteerisid aga ka juba eesti rahva traditsioonis mitmed uuemad, siirdevormilised rahvalaululiigid. (Rüütel 2012, lk 20).

1.1. Rahvapärasest esitusstiilist regilaulu ja uuema rahvalaulu esitamisel

Regilaulu elavas traditsioonis õpiti laule oma vanematelt või kuulati mõnda laulikute laulmas, nii levis laul suulise pärimusena. Nüüdseks on jäänud regilaulutraditsioonist järgi vaid üleskirjutised ning arhiivisalvestised, mis võimaldavad veel sellest traditsioonist osa saada.

Rahvapärase esitusstiili omandamine käib eelkõige kuulamise ja matkimise kaudu. Kuulates ja analüüsides erinevate laulikute esitust on võimalik omandada rahvapärase laulmise tunnused. Arhiivisalvestiste järgi õppimine eeldab teadlikkust: mida kuulamisel tähele panna, mis on stiil, mis on omapära jne. Näiteks, Leedu etnomusikoloog Rytis Ambrazevičius toob oma tänapäeva leedu rahvalauluharrastuse uurimuses esile, et peamised tendentsid tänapäevasel esitusel on traditsiooniliste tunnuste kadumine või nendega

liialdamine, mis tuleneb eelkõige võimetusest tähele panna traditsioonipärase laulmise peenemaid nüansse (Ambrazevičius 2005).

Terviklikumat ülevaadet regilaulu rahvapärasest esitusstiilist, mis sobiks nii lavale kui omaette laulmiseks, püüab anda Celia Roose oma koostatud folkloorikogumikus (2003). Seal on esitletud põhilisi aspekte, millega tuleb regilaulu esitamisel arvestada: **toon, hingamine, intonatsioon, rütm, varieerimine, kaunistused ja tempo.**

Esitamiskõrguse ehk **tooni** valib iga eeslaulja või laulik oma isikupära järgi. Arvestada tuleb nii laulu funktsiooni kui ka laulmise olukorraga. Tooni mõiste on seotud ka hääletekitamise viisiga. Tihti hääleregistri valik tulenebki just laulu funktsioonist. Näiteks karjasehuikeid helleatakse kõrge tooniga, kasutades vaid peahääle registrit. Unelaulu ümisetakse vaikselt ja madalalt, kasutades rinnaregistri resonaatoreid. (Roose 2003, lk 25)

Regilaulu esitamisel eeslaulja ja kooriga on traditsiooniliseks võtteks leegajus ehk ettehaarav sisseastumine, kus koor hakkab eeslauljaga kaasa laulma värsirea lõpust paari silbi ulatuses. Samuti eeslaulja teeb koorile leegajust. Üksikesitaja võib arvestada oma loomuliku **hingamisega**, mis ei pruugi kattuda värsirea lõpuga. Mitmete laulikute puhul esineb selline sissepoole laulmise võte, kus õhu otsa lõppemise korral laulab laulik paar silpi sisse hingates nii jätkates laulmist. Need mõlemad laulmisviisid loovad mulje laulu katkematust kulgemisest.

Intonatsioon lähtub lauliku individuaalsusest. Uemas rahvalaulus suurema ulatusega viiside puhul on tähtis meloodia ning lauljad jälgivad seda üsna täpselt Regilaulude helikõrguslikes struktuurides esinevad traditsioonilised kõrvalekaldumised võrdtempereeritud skaalast Üheks põhjuseks võib olla see, et regilaulude esitamisel pole teadaolevalt kunagi kasutatud saatepille, mis oleks mõjutanud laulikute intonatsiooni

Regilaulule on omane retsitatiivne **rütm** ehk lauldakse sõnarütmi põhiselt, mis toob kaasa rütmiühikute pikkuste varieerumise.. Sellele tähelepanu pööramata võib laulmine muutuda sarnaseks euroopaliku proportsionaalse rütmiskeemi ja taktimeetrumiga. (Roose 2015)

Üks olemuslikumaid regilaulu tunnuseid on **varieerimine**, milles esineb erinevaid traditsiooniomaseid mooduseid. Viiside varieerimine sõltub eelkõige laulikust kuid ka laulu funktsioonist. Traditsiooniliselt on rohkem varieeritud jutustavate laulude puhul. Tavandi- ja töölaulude laulmisel esineb varieerimist väga harva. Näiteks töölaulude puhul peab säilima kindel rütm ja viis, et hõlbustada töötegemist. Viisi varieerimine on tugevalt seotud

keelega. Laulik võib lähtuda viisi varieerimisel nii sõna rütmist, silpide arvust kui ka sõnumi tähendusest. Erinevate viisivariantide kooslaulmisel tekib heterofoonia, mis on väga omane regilaulu esitustele, kuid seda esineb ka uuema rahvalaulu kooslaulmisel.

Kaunistuste kasutamine on üldiselt lauliku enda valik, kuid teatud laululiikides, näiteks kiigelauludes ja helletustes esineb neid sagedasti. Levinumaks kaunistusvõtteks on eelvõtte kasutamine ülemiselt või alumiselt helilt.

Näide 1.

Joonis 1. Eelvõtte alt.

Üsna tihti kasutatakse rütmi ja meloodia mitmekesistamiseks silpide lisamist, näiteks ärrad(e). Kasutatakse ka libistusi, kus järgmisele helile tõustakse või laskutakse glissandoga. Üheks levinuks võtteks on subkvardi kasutamine, see tähendab, et värsirea lõpus enne toonikasse jõudmist toimub viisi keerutus läbi alumise kvardi.

Tempo valik sõltub laulu funktsioonist. Jutustavad laulud on pigem kõnelähedased ja mõõduka tempoga. Paraja rütmi tabamiseks võib laulu katsetada erinevates tempodes. (ibid, lk 25-26)

Uuemate rahvalaulude puhul lauldi samuti üksi või koos. Mõnevõrra säilis laulmine eeslaulja ja kooriga. Üsna tavaline oli, et osa tekstist laulis eeslaulja üksi, osa korrati koos (nt salmi kaks viimast rida või kahe- kuni neljarealine refrään). Lauludel oli kindlam tekst, vähenenud oli improvisatsiooni osa. Nõnda pidi teadma sõnu, et enam-vähem korruga alustada ja lõpetada. Seetõttu tulid kasutusele käsikirjalised laulikud, hakkasid levima trükitud laulikud. Laulikute abil kinnistusid kindlakujulised tekstid, viisid ja vahel ka autorite nimed. Lauldi ka pilli saatel, mis omakorda mõjutas lauluviise. Kui regilaul oli rahvaluule kogumise ajal jäänud rohkem naiste alaks, siis uuemaid laule laulsid tihtipeale mehed. Nende esituses oli sageli tunda bravuurset, reibast laadi ja humoorikat suhtumist. (Särg & Ilmjärv 2009)

Uuem rahvalaul põhineb enamasti funktsionaalharmoonial. Levib ka sellel põhinev mitmehäälsus, näiteks viisi saatmine kaashäälel tertsis. Regilaulus kohtab rohkem retsitatiivsust, uuema rahvalaulu puhul on muutunud laulud meloodilisemaks, seetõttu võib

esineda rohkem laululist esitust. Instrumentaalmuusika mõjul levis laulmine pilli saatel, mistõttu hakati laenama lauluviise otse pillilugudelt. Helikeel muutus internatsionaalsemaks. (Rüütel 2012, lk 24)

Tänapäeva muusikakultuuris avaldavad mõju rohke muusikalise informatsiooniga modernsed muusikakultuurid. Ka eesti traditsiooniliste rahvalaulude tänapäevastes esitustes esineb neid mõjutusi. Leedu etnomusikoloog Rytis Ambrazevičius on välja toonud parameetrid, millega võrreldakse leedu rahvalaulude traditsioonilist ja tänapäevast esitust. Need on pädevad ka eesti rahvalaulude analüüsimisel. Paljud tendentsid, mis on juhtunud leedu rahvalauluga, leiab ka eesti rahvalaulude tänapäevastes esitustes.

Toon välja artikli põhjal järgmised parameetrid (Ambrazevičius 2005), millel on paralleele eesti rahvalaulude esitustega :

- **foneemide foneetiline kvaliteet – keelemurrete segu, murde** „folkloriseerumine”. See tähendab, et ühes tänapäevases lauluvariandis on üksteisega segunenud kaks erinevat murret. See on tingitud sellest, et unustatakse õige murdevorm ning tekkiv lünk täidetakse endale kõige „traditsioonilisemana” tunduva murde tunnusega.
- **tempo – aeglustunud tempo**. Eesti rahvalaulus on kõige rohkem seda märgata regilaulu tänapäevases esituses, kus tihti lauldakse väga aeglasel tempos. Arvatakse, et regilaulude aeglane esitustempo võib olla tingitud keeleerinevustest tänapäeva ja n-õ arhailise või vanema keele vahel. Kuna inimesed ei räägi murretes samamoodi nagu varem, laulavad nad aeglasemalt, sest regilaulu keel on neile võõras.
- **kõrvalekaldumine ühtlasest rütmist mikrotasandil – tasapindne rütm**. Muusikarütm ja kõnerütm on traditsioonis omavahel tihedalt seotud. Regilaulule omane retsitatiivne rütm võib sellele tähelepanu pööramata muutuda sarnaseks euroopaliku proportsionaalse rütmiskeemi ja taktimeetrumiga.
- **rõhuliste nootide kestus – rõhutamisega liialdamine ajalises mõõtmes**. Esiletõstetud noodid kalduvad modernses laulmises olema rohkem pikendatud kui pärimuslikes allikates. Samuti tõstetakse eriti esile tempomuutusi.
- **intonatsioonide hulk – meloodiajoonise lihtsustumine**. Sekundaarses traditsioonis põhineb intonatsioonide hulk enamasti mažoor-minoor süsteemil, mis valitseb moodsa inimese muusikalist mõtlemist. See mõjutab sageli meloodiajoonisel muutumist. Nii juhtub, kui kuuldud viisijupp ei tundu kuulajale loomulik ning ta peab targemaks kuuldut muuta aktsepteeritavamaks. Toimub nõ „mugavdamine“.

- **kõrvalekaldumine võrdtempereeritud skaalast – võrdtempereeritud skaala.** Modernse rahvalaulu tunnuseks on loobumine traditsioonilise loomuliku helirea ebatäpsustest tempereeritud skaala kasuks. Näiteks on tihti sekundaarses folklooris võõras nn seto tertsi, mis on justkui suure ja väikse tertsi vahepeal ega kuulu tempereeritud skaalasse.
- **hääletrakti kasutamise mitmekesisus – hääletekitamise tehnika kadumine, klassikaline hääletekitamine.** Üheks erisuguste hääletehnikate kadumise põhjuseks on teatud vokaaltehnikate (nt nasaalse laulmise) põlgamine liiga ebaesteetiliselt. Tihti lauldakse rahvalaule võimalikult esteetiliselt, ilusalt või püütakse imiteerida külalaulikute valju häält, mis võib välja kukkuda rohkem karjumise kui laulmisena. Laulustiili valik sõltub ka laulu tüübist ja funktsioonist.
- **vokaalidevaheline foneetiline kaugus, häälikute alustamise teravus – ebaseelge hääldus.** Eesti rahvalaulule on omane häälikute ühtlane jaotumine, tihti aga kiputakse laulma liiga rütmiliselt ning ollakse „noodis kinni”. Eriti regilaulu puhul on vaja jälgida sõna rütmi.

Esitades uuemat või vanemat rahvalaulu tasub tähelepanu pöörata eeltoodud parameetritele.

1.2. Suguvõsa laulutraditsiooni mõjud minu esitustes

Õpingute algusajaks TÜ Viljandi Kultuuriakadeemias pärimuslaulu erialal olin kokku puutunud vaid uuema rahvalauluga. Põhjus seisneb minu suguvõsas siiani elavas laulutraditsioon, kuhu kuuluvad nii uuemad rahvalaulud kui ka autorilooming. Regilauluga sain lähemalt tuttavaks alles Viljandi õppides.

Mis puutub uuema rahvalaulu esitusse, hindan traditsiooni, mis on minu suguvõsas elanud juba aastakümneid. Seal pole laulmisel kindlaid reegleid, vaid inimesed laulavad nii, kuidas oskavad ja tunnevad. Olen täheldanud, et nende esitused on ehtsad, sest seal ei leidu igasuguseid nüüdisaegsest muusikast tulenevaid mõjutusi. Ühe näitena toon välja selle, et nad ei mõtle hääle tekitamisele ega hääle toonile. Lisaks ei kasuta nad erinevaid kaunistusi või variatsioone. Nemed jälgivad eelkõige laulu teksti ning meloodia liikumist. Minu põhimõte uuema rahvalaulu esitamisel seisneb selles, et anda edasi laulu sõnumit ning vähem mõelda meloodia kaunistamisele. Leida võimalus, kuidas ennast vabastada praeguse muusikakultuuri mõjutustest.

Regilauluga lähemalt tutvudes ning selle rahvapärast esitusstiili uurides, olen jõudnud järeldusele, et peatükis 1.1. välja toodud tunnused on need, mida võiks regilaulu esitades

jälgida. Nende tunnustega on võimalik muuta regilaulu esitust huvitavamaks ning arhailisemaks. Pean tähtsaks seda, et antud tunnustega ei liialdataks. Nagu uuema rahvalaulu esituse puhul, pean ka regilaulu esitamisel tähtsaks laulu sisu selget ning arusaadavat edasi andmist.

2. ARMASTUSE TEMAATIKA EESTI RAHVALAULUDES NING VÄRVIDE SÜMBOOLIKA

Armastus on saatnud meid aegade algusest saadik. Vanemas pärimuses võib harva kohata püüdeid armastust kuidagi defineerida või määratleda (Hiimäe 2015, lk 29). Kuigi on levinud arvamus, et modernismieelsel ajastul polnud eestlastele armastusest rääkimine omane ja puudus sellekohane sõnavaragi, kohtab ka vanemates rahvalauludes üpris sageli üksikasjalikku lembetunnete kirjeldamist (Hiimäe 2015, lk 58).

2.1. Armastus ja armastuslaulud

Sellist fenomeni, nagu armastust, on vanemas traditsioonis üritatud vähe lahti seletada. Enamasti võib leida armastuse mõiste kirjeldusi 20. sajandi algus- ja lõpukümnendite tütarlaste salmialbumites ja mälestuskaustikutes. (Hiimäe 2015, lk 29)

Üks armastuse definitsioon Rõuge kihelkonnast: „*Mis on armastus? Armastus on õnnetus, ta muudab vaba inimese orjaks. Just nagu nooltega läbilastud lind oma küti jalge ette maha langeb, nõnda ei suuda sii neiuke oma kallima jalgade eest ära minna, keda armastus on tabanud. Teiseks, armastus on kurbtus, mil ajal pisarad voolavad, kuna rind raskete ohkamiste pärast tõuseb. Ja kes sügavasti armastab, unustab iseenese ära [...]*“ (ibid, lk 31)

Armastuse teemal räägiti pärimuses läbi sümbolikeele. Enamikus keeltes on rohkelt metafoorseid väljendeid vastassugupoole sümpaatia avaldamiseks. Näiteks võis noormees suviste pühade ajal neiu akna taha noore kase viia. Neiu pidi siis kas kase ümber lükkama või sinna ümber vöö siduma. Vanasti usuti ka seda, et kui kosilane kositava koju midagi maha unustab, siis tuleb sinna majja ta peagi tagasi ja abiellub peretütrega. (ibid, lk 53)

Armastuslauludes väljenduvad omaaegses ühiskonnas levinud partneriideaalid- nii välimuse kui ka loomuomaduste poolest, samuti ajastule omased lembesuhetega seotud kombed ja usundilised kujutelmad. Laulukirjeldustes leidub ohtralt armastuse kohta käivaid metafoore ja võrdlusi (näiteks kallima suu kui sulavõi, armastus kui õis jne). Laulude hulgas on nii regivärsilisi, siirdevormilisi kui uuemaid rahvalaule. Teemaatilistelt puudutavad laulud nii vallaliste suhteid kui ka abiellumisjärgseid rõõme ja muresid, jõudes välja loodustungide üsna naturalistliku kujutamiseni. Laulude moraal on ootuspärane- ilma armastuseta õnnelikuks ei saa. (ibid, lk 58)

Vaadeldes armastuseemalisi rahvalaule, esineb rohkelt kurva sisuga laulutekste. Põhjuseid, miks on see nii, on palju. Sageli takistas armastajaid seisuslik erinevus, näiteks lõppevad talupoja ja mõisapreili suhted enamasti traagiliselt (ibid, lk 69). Suur osa kurbade lõppudega armastuslugusid tulevad sõjaajast kui neiud saatsid oma peigmeheid sõtta, kellest paljud enam tagasi ei tulnud. Lisaks veel laulud, mida laulavad elus üksikuks jäänud inimesed.

2.2. Värvide sümboolika

Regilaulu puhul ei saa alati rääkida ühesest värvisümbollikast, sest sõnadel on poeetiline funktsioon ja need saavad oma ainulise tähenduse kontekstis. See tähendab seda, et kõik „punased“ ja „sinised“ ei tähista täpselt ühte ja sama (Jaago 1997).

Värvidest ilmselt kõige rohkem rahvapärimeses levinud on valge ning punane. Esimesed riidevärvid olid madarapunane, soomust ja kollased-rohelised toonid. Kui vaadelda punast värvi ja selle koosinemist teiste värvidega, siis leiab järgmisi kombinatsioone: punane-valge, punane-sinine, punane-sinine-kuldne/kollane). Paari punane-sinine puhul on need värvid sageli vastandid, kus punane tähendab head ja sinine paha. Samas on ka juhuseid, kus sinine vaid toetab punase positiivset hinnangut. (Sarapik 1998, lk 28-29)

Punast, sinist ja valget värvi seostati pulmas kaitsefunktsiooniga, mis on vajalik piirisituatsiooni ületamiseks, ühest sotsiaalsest staatusest teise minekuks, mis toimetatakse siirderiituse kaudu. (Jaago 1997)

Sinine on eesti rahvapärimeses sageli seotud ka surma ja surnutega. Vaeslapse lohutajaks on rahvalauludes sinilind. Sinise nahaga kujutati veeema, ohvriallikaid nimetati siniallikateks. Näiteks Kihnu kõrtidel olnud sinised triibud andsid teada, et naisel oli elus parasjagu leinaperiood. Vanas traditsioonis sümboliseeris sinine ka naiselikkust, punane mehelikkust. (Ellam 2014, lk 18)

3. KONTSERDIKAVA KONTSEPTSIOON JA REPERTUAAR

3.1. Kontserdikava idee kujunemise lugu

Kontserdi idee kujunemine algas pool aastat tagasi. Mõeldes oma kontserdi teema üle jõudsin järeldusele, et mul on võimalus teha midagi, mis mulle meeldib ning ühtlasi ka näidata, mida olen nelja aastaga omandanud. Minu kindlaks sooviks oli esitada laule, mis mind ennast kõnetaksid. Õige temaatika leidmine osutus üllatavalt keeruliseks. Nii kulus palju aega sobiva teema leidmiseks. Ühtäkki hakkas minuga toimuma midagi veidrat, lausa ebatavalist. Märtsi alguses hakkasin nägema igapäevases elus ebaharilikult palju liblika sümboleid, küll kirjused ja ühevärvilisi, väikseid ja suuri. Algul ei saanud ma päris täpselt aru, mida see võiks tähendada. Kuid asi ei piirdunud üksnes veidrate märkidega, mida aegajalt nõ „juhuslikult“ nägin. Põhjus, miks kirjutan „juhus“ jutumärkidesse on see, et ma ei usu oma elus juhustesse. Mu unenägudesse hakkas ilmuma üks imeilus sinine liblikas, kes lendas iga kord mu õlale ja ütles, et armastus ei ela ainult korra. Armastus elab kogu universumis, teie maailmas, aga ka mujal. Elud lõppevad, kuid hinged jäävad ja koos nendega ka armastus, mis neid ühendab. Nii hakkas see unenägu üha korduma ja korduma, kuni ma ühel öösel ärkasin üles ja panin need mõtted kirja. Hommikul silmi avades teadsin, et just see oligi see kontserdi teema, mida olin otsinud. Kontserdikava sai nime minu unenäos käinud sinisest liblikast tuletatuna „Sinikirja linnukene“, mis räägib igavikulisest armastusest. Peale neid unenägusid sain kinnitust sellele, et elus pole tõesti midagi juhuslikku ning kõik juhtub põhjusega. Üha rohkem on mind hakanud paeluma armastuse teema ning mulle meeldib idee armastusest, mis lihtsalt eksisteerib ja on alati meie ümber. Selline mõtlemine on tänapäeva mõistes üsnagi romantiline. Peale eelnevalt kirjeldatud ja seletamatute paranähtuste kogemist tekkis mul visioon kontserdikavast ning selle kulgemisest.

3.2. Sümbolika

Kontserdi peategelaseks on sinikirja linnukene ehk tütarlaps, kes sümboliseerib müstilist armastuse lindu. Sellepärast on kontserdil tähtis roll sinisel toonil. Sinine värv sümboliseerib kontserdil armastust ja selle energiat. Sellest lähtudes on kontserdi üldpilt sinine, mis toob visuaalselt nähtavale selle linu väe ja aitab viia kuulajad selle kontserdi loo sisse. Lisaks on laval ka tantsija, kes annab edasi armastuselinnu lugu.

Tänapäevases maailmas sümboliseerib punane värv armastust, mille vastand rahvapärimuses on olnud enamasti sinine. Minu jaoks on sinine armastuse värviks juba pikemat aega. Puhas ja elektrit täis, sama puhas ja selge kui helesinine taevas. Nagu ei kao taevas, ei kao ka armastus.

3.2. Süžee

Kontsert algab loomislauluga. Luuakse maagiline maailm, kus saaks sündida üha rohkem säärast fenomeni, nagu armastus. Armastust, mis väljenduks tema kõikides positiivsetes külgedes: hoolivus, kiindumus, headus, mõistmine, toetus, kiitus, igatsus jne. Laulus sünnib sinikirja linnukene, kes hakkab jutustama kuulajatele oma lugu armastusest. Ta räägib sellest, kuidas ta sündides esimest korda oma ema nägi, kus ta elas ning kuidas ta läks laia ilma õnne otsima. Oma õnne ta leidis.

Kätte jõudis kaunis jaanipäeva aeg, süüdati lõkked ning inimesed said kokku, et tunda elust rõõmu. Kaugelt kostis külakiige kriuksumine ja külainimeste mõnus lauluviis. Külakiigel kohtus sinikirja linnukene oma südame teise poolega. Nad kiikusid kui kahe maailma vahel, reaalse ja ebareaalse. Hetk, kui kohtusid nende pilgud, oli sama maagiline kui maailma loomine. Just sel hetkel sündis armastus, mis sinise sädemena nende silmist välja tahtis hüpata. Tüdruk teadis, et nüüd on vaja end ilusaks teha ning noormehele muljet avaldada. Nii hakkas tüdruk ennast nukumängu saatel ehtima ning näitas noormehele, et just tema on linnuke, kes on vaja kinni püüda. Kokku nad saidki. Nende armastus oli nii suur, et juba mõne aja pärast vannuti üksteisele igavest armastust. Terve õhtu tantsisid nad koos ja neil jätkus silmi vaid teineteise jaoks. Nad olid valmis ühise maailma loomiseks, ühise tuleviku rajamiseks. Kahjuks elu ei läinud nii nagu noorpaar plaanis ning nad lahkusid siit ilmast. Mis põhjusel, seda ei tea. On teada vaid see, et Maa Ema hällitab neid vaikselt oma põues, lauldes neile unelaulu. Linnudki laulavad nende haulal. Kuigi nad ei saanud olla õnnelikud selles elus on nad koos õnnelikud kusagil mujal, sest nende armastus elab veel tänapäevalgi oma elu.

3.4. Repertuaar

Kontserdikavasse kuulub seitse laulu, millest kaks on minu kirjutatud. Regilaule on kavas kokku neli. Vastavalt laulu funktsioonile esitan regilaule nii üksi kui ka koos kooriga. Uuema rahvalaulu stiilis kirjutatud omaloominguliste laulude esitamisel kasutan saatepille, sest ka traditsioonis on seda tehtud. Kõik kavas olevad seaded on minu loodud. Kontserdil kõlab ka üks rootsikeelne rahvalaul.

Järgnevalt annan ülevaate kavas olevatest lauludest ja tutvustan nende päritolu ning tausta. Lisatud laulude tekstiosad on otseselt seotud minu kontserdi süžeeaga.

3.4.1. Loomine

Minu diplomikontserdi esimeseks regilauluks on „Loomislaul“, mille viis on pärit Kuusalust. Laul on kombineeritud Kose ja Kuusalu loomislaulu tekstist. Loomislaul on muistne lugu, mis räägib maailma tekkimisest linnunast. Erinevaid loomislaule on leitud nii Eestist, Ingerist kui ka Karjalast. Versioone on küll erinevaid, kuid kõige mütolooilisemaks peetakse ühte Ingeri loomislaulu, kus munad kukuvad suure tuulega vette ning sünnivad maa ja taevas (Rüütel 1969, lk 106).

Minu valitud tekstis loob müstiline sinikirja linnukene maailma taevakehad (Vaata Lisa 4.).

Mis neist poegist saadaneksi

Üks sai päevaks paistema'ssa

Teine kuuks Kuramaale

Kolmas täheks taeva'assa

(E 7900 (30). Otto Hintzenberb. Tiina Kütberg. 1893.a)

Valisin selle versiooni, sest minu jaoks sümboliseerib päike valgust ja rõõmu, kuu müstilisust ja poeetilisust ning tähed lootust ja armastust. Selle regilauluga loon kontserdil maailma, mis hakkab oma lugu rääkima läbi sümbolite.

Esitan laulu üksi, ühtlase fooni ehk taustaheli saatel.

3.4.2. Ühe linnu lugu

Kava teine laul on minu kirjutatud ja see valmis 2016. aasta sügisel. Kirjutasin selle, mõeldes oma elule. Laulu tekst räägib sellest, kuidas kasvasin ja veetsin lapsepõlve oma maakodus. Seal ma kujutasin ette, milline on elu kui ma suureks saan ja hakkan iseseisvaks. Tagasihoidliku maatüdrukuna oli raske kodust lahkuda. Teades aga, et mul on toetav pere alati kodus ootamas oli lihtne üle saada elu raskustest. Halva tuju korral piisas vaid headest mälestustest ja ema soovitudest. See on soojus ja armastus, mis kodust kaasa antakse.

Kirjutasin selle laulu uuema rahvalaulu stiilis, sest lapsepõlves ja ka praegu on minu suguvõsas laulutraditsioon veel elus ning uuematel rahvalauludel on seal suur roll.

Selles laulus teevad kaasa Peeter Priks (kitarr), Tanel Sakrits (mandoliin), Mari Meentalo (laul) ning Liisa Koemets (laul, viiul).

3.4.3. Käi sa kiike korge'elle

Kava kolmandaks lauluks valisin Põhja-Eesti kiigelaulu Kuusalust, mille õppisin Anna Paalbergi ja Miina Lamboti arhiivisalvestise järgi.

Antud kiigelaulu teksti vaadeldes on tegemist laulutüübiga *Ilus neiu kiigel*. Toon välja teksti osa, mis on otseselt seotud minu kava süžeeaga (Vaata Lisa 6.).

Peigu kuulis, vastu kostis:

*“Ei ole kuu, ega ole päivä,
ei ole tähte taeva'ssa,
ei ole vihma vikerkaari-
sie olle minugi pruuti
Pärg on päässä kui sie päivä,
raha rinnul kuukane,
sormus sormes tähekäne
kie on vihma vikerkaari.”*

(Käi, kiike, korge'elle; rl < Kuusalu, Kolga v., Tapurla k.; Kolga v., Juminda k. - Herbert Tampere; August Pulst < Anna Paalberg; 64 a.; Miina Lambot; 70 a. (07.12.1938)

Eeltoodud tekst on eriline oma ilusate sõnaühendite ehk vormelite poolest.

Kiigelaulud on erilised oma rütmi ja esituse poolest. Selles laulus kasutan kiigetooni ning kiikuvat kiigerütmi, mis tähendab, et laulul pole ühtlast meetrumit ning rütm on muutuv. Laulu esitamisel saab kuulda rahvapärast mitmehäälsust ehk heterofooniat. Lisaks kuuleb laulu esitamisel järk-järgult tõusvat helistikku. Kuna õppisin laulu Paalbergi ja Lamboti järgi, kasutan nende esituses esinenud viisivariatsioone, madaldusi ja kõrgendusi.

Esitan laulu koos Mari Meentalo ja Liisa Koemetsaga ühtlase fooni saatel.

3.4.4. Nukumäng

Neljandaks lauluks on laulumäng Karksi kihelkonnast, mis kuulub vanemate laulumängude kihistusse. Antud laulu leidsin Eesti Rahvamuusika Antoloogia kogumikust (ERA 2017). Nukumängu tekst sobib ideaalsel minu kontserdi kava süžeeaga (Vaata Lisa 7.).

Karksi kihelkonna lauliku Mari Sarve meenutust sellest laulumängust:

„Vanasti ku mia alle viil säänte jõmpsik, kodu-laits alle viil oli, sis jaanitule all mängiti nukumängu. Vanainimese laulive ja noore pidiv siis nukku juuskme, üits tüdruk oli nukk ja poiss pidi püünje oleme.“ (ERA 2017)

Laulu esitamisel saab kuulda rahvapärast heterofooniat. Mida põnevamaks ja pingelisemaks muutub mäng, seda intensiivsemaks ja tugevamaks muutub hääletoon. Laulu seades kasutan kaanonit.

Esitan lugu koos Mari Meentalo ja Liisa Koemetsaga, taustaks foon.

3.4.5. Vill du hålla mig kär

Viiendaks lauluks kontserdil on üks rootsikeelne armastuslaul. See laul jõudis minuni kui ma tutvusin 2014. aastal ühe ürituse raames Ingesund'i muusikakolledži kitarriõpetaja Mattias Perez'ga. Tema saatis mulle kaks plaati koos rootsikeelsete folk armastuslauludega. Sealst leidsingi selle laulu, mis on siiani mulle väga hingelähedane. Tegemist on traditsioonilise abieluettepaneku tegemise lauluga, kus nelja salmiga palutakse oma

armsama kätt ning viimases salmis tehakse ettepanek. Laulu tõlke ning rootsikeelse hääldusega aitas mind Mattias ise.

Laulu õppisin Eva Rune järgi plaadilt nimega „Allt vad jorden bär“. Eva on praegu tuntud folklaulja Rootsisis. Selle lauluga toon kontserdile veidi rootsi romantilist hõngu. Kasutan antud laulu esitamisel rootsi folklaulmisele iseloomulikke kaunistusi.

Esitan lugu koos Peeter Priksiga, kes saadab mind kitarril.

3.4.6. Sinilinnud

Kuues laul on kogu kontserdikava kokkuvõttev. See jõudis minuni kui olin osalemas projektis nimega „Sounditoorium“, kus mängis koos palju muusikuid. Ühel proovide vahelisel pausil võtsin märkmiku ja hakkasin kirjutama laulu teksti. Meloodia tuli iseenesest ning sai juba samal õhtul kirja pandud. Müstika, sest laulude kirjutamine on mulle alati raske olnud, kuid see tuli mängleva kergusega.

See uuema rahvalaulu stiilis kirjutatud laul on kontserdi kulminatsiooniks. Kirjutasin selle vastukaaluks kurbade meloodiatega armastuslauludele. Oman isiklikku seisukohta sellest, et kurvalt lõppevad armastuslaulud ei pea olema tingimata melanhoolsed.

Laulule „Sinilinnud“ kirjutasin teadlikult üsnagi rõõmsa meloodia, mis tekitaks kontrasti laulu tekstiga.

Toon välja laulu kolmanda salmi (Vaata Lisa 9.):

*Elu tormis tuul meid muserdas
Ema Maa sülle saatis puhkama
Koos me taevas liuelda ei saand
ja sinu silmi ma vealkord vaadata.*

See salm ütleb, et armastajapaar sai surma ning on maha maetud. Kuid järgmise salmiga muudan laulu mõtte positiivsemaks. Toon välja neljanda salmi teksti:

*Nüüd me koos olla võime ajata
mis meid maapeal ajas taga surmana
Käsikäes õnne, rõõmu, armuga
koos oleme ja muinasjutt meist pajatab.*

Kuni kolmanda salmini on laulu tekst üsna kurb, sest räägitakse õnnetust armastusest. Neljanda salmiga olen pööranud selle ümber ning muutnud laulu rõõmsaks. Rõhutanud olen laulu lõpus seda, et õnnetu lõpp võib olla ka millegi õnneliku algus.

Laulu viis toetub funktsionaalharmooniale, sellest lähtuvalt on laulu seade mitmehääline.

Esitan laulu koos Peeter Priksi (kitarr), Tanel Sakritsi (mandolin), Liisa Koemetsa (laul, viiul) ja Mari Meentaloga (laul).

3.4.7. Unelaul

Minu kontserdi viimaseks lauluks on unelaul, mille teksti leidsin eesti regilaulude andmebaasist. Antud laulu tekst on pärit Häädemeeste kihelkonnast. Sellele lisasin viisi, mis on samuti Häädemeestelt.

Valisin viimaseks lauluks unelaulu, lähtudes sellele eelneva laulu kolmanda salmi esimesest poolest (Vaata Lisa 9.):

*Elu tormis tuul meid muserdas
Ema Maa sülle saatis puhkama*

Toon välja unelaulu teksti ning seletan lahti selle tähenduse (Vaata Lisa 10.):

*Äiu, äiu, kussu, kussu.
Memm viib hällu heinamaale,
kannab kiigu kesa pääle.
Paneb käo kiigutama,
suvelindu liigutama.
Kägu paelu kiigutas,
suvelindu liigutas.
Siis mina panen paberis,
Raiusin kõik raamatus.*

(E 59302 (21) < Häädemeeste khk., Padina k., Kingu t. – Salme Soosaar < Anna Born, 90 a. (1927))

Vaadates eelnevalt esitatud tekste, toon välja oma mõtted. Memm, ehk maa võtab alati lahkelt vastu ning hoolitseb selle eest, et valitseks rahu. Ta kutsub linnud laulma ja meelde tuletama kõike head, mida elu jooksul kogesid. Laulu kahte viimast rida tõlgendan nii: „Sinu elulugu pannakse kirja, mis ühtlasi lõpetab ühe loo ja alustab järgmist!“.

Unelaulud on minu jaoks ühed meditatiivsemad ja mõnusamad laulud. Traditsioonis lauldi neid üksi, vahel lihtsalt ümiseti, et last uinutada. Võrreldes teiste laululiikidega on minu jaoks need huvitavad just oma ilusate viiside ja tekstide poolest.

Traditsioonist lähtudes esitan unelaulu üksi, taustaks on foon. Valisin laulmiseks madala helistiku.

4. ETTEVALMISTUSPROTSESS

4.1. Plakat

Kontserdi plakat valmis koostöös minu sugulase ning ühtlasi ka hea sõbra Heili Hintsuga. Minu sooviks oli kontserdi plakati tausta kaunistaks imeilus maal, kus oleksin ka ise peal. Mai algul tegi minust pilti Tuuli Roosi. Pildi saatsin Heilile, kes maalis selle järgi minu silueti, mis paikneb all paremas servas (Vaata Lisa 2.). Maal sümboliseerib Viljandit. See tähistab ühe eluetapi lõppu ning järgmise algust. Maalis kajastuvad kõik mälestused ja sündmused siin veedetud ajast.

4.2. Heli

Kontserdi helindamise osas andis nõu helitehnoloog Rauno Avel. Kiigelaulu ja nukumängu esitamisel ei kasuta võimendust, sest laulud on ise piisavalt kõlavad. Kava ülejäänud lauludes kasutan helivõimendust, et tuua rohkem esile vokaali. Kontserti helindab Pärimusmuusika Aida helimees Viljar Rosin.

4.3. Diplomikontserdi proovid

Diplomikontserti proovid algasid mai alguses. Kohtusin eraldi lauljate ning pillimängijatega. Esimeses proovis tutvustasin kontserdikava kontseptsiooni ning oma ideid. Tutvustasin kavas olevaid laule ning kodus harjutamiseks jagasin kõigiga googledocx faili, kuhu olin lisanud kogu kontserdikava koos laulude ja salvestustega. Järgnevates proovides lisasin jooksvalt märkuseid, muudatusi, jne. Edaspidised proovid olid sujuvad, sest kõik vajalik info oli alati kõigile kättesaadav.

Lisaks lauljatele ning pillimängijatele toimusid proovid paralleelselt kahe tantsijaga. Koos sai välja mõeldud tantsuline liikumine, mis visuaalselt annaks edasi kontserdi süžeed.

KOKKUVÕTE

Loov-praktilise lõputöö kirjaliku osa eesmärgiks on anda ülevaade pärimuslike laulude esitusstiilist, kontserdi teemast, idee kujunemisest, selle süžeesest ning seal kõlavatest lauludest. Kontserdikavasse kuuluvad regilaulud, uuema rahvalaulus stiilis kirjutatud omaloomingulised laulud ning üks rootsikeelne rahvalaul. Regilaulud valisin õpingute jooksul armsaks saanud laulude seast. Pidasin tähtsaks, et kõik laulud oleksid erinevad, kuid sobiksid kokku kontserti süžeeaga.

Kontserdil esitusele tulevates lauludes kasutan rahvapärasele esitusstiilile omaseid tunnuseid, mille uurimise, analüüsimise ning omandamisega olen tegelenud oma õpingute jooksul. Nende tunnuste abil olen muutnud esitusele tulevad laulud nüansirohketeks. Kontserdil kõlavate lauludega näitan oma vokaalset mitmekülgust.

Diplomikontsert põhineb minu kirjutatud süžeel, mille teemaks on armastus. Kontserdikava teema jõudis minuni läbi unenäo. Lisaks ajendas mind armastuse teemat valima ka see, et enamik armastusteemalistest rahvalauludest on kurva sisuga ja lõpuga. Sellest lähtudes kirjutasin kontserdikavasse laulu, kus armastajad on ka peale surma õnnelikud. Sellega tahan öelda, et armastus pole mitte pelgalt tunne vaid energia, mis annab kogu elule sisu.

Täna oma helimeest Viljar Rosinat, valguskunstniku Karolin Tamme, tantsijaid Tuuli Roosit ja Carl Heinrich Pruuni ning muusikuid Peeter Priksi, Tanel Sakritsi, Mari Meentalo ja Liisa Koemetsa.

KASUTATUD ALLIKAD JA KIRJANDUS

- Ambrazevičius, Rytis.** 2005. Leedu rahvalaul sekundaarses traditsioonis: kultuurilise vastasmõju kognitiivsed aspektid. Pärimumuusikast populaarmuusikani. Töid etnomusikoloogia alalt III (73–88). Eesti Kirjandusmuuseumi Etnomusikoloogia osakond.
- Ellam, Haldi.** 2014. Värvid ja sümbolid rahvapärimeses ja tänapäeva maailmas. *Raplamaa Sõnumid*, nr 26. (18). Elektrooniline väljaanne: <http://dea.digar.ee/cgi-bin/dea?a=d&d=raplamaasonumid20140627.2.10.5> (23.05.2017)
- ERA.** 2017. Eesti Rahvamuusika Antoloogia. Elektrooniline väljaanne: <http://www.folklore.ee/pubte/eraamat/rahvamuusika/ee/index> (05.05.2017)
- Hiiemäe, Reet.** 2015. Armastus eesti rahvapärimeses. Tallinn: Reet Hiiemäe ja Kirjastus Pegasus.
- Jaago, Tiit.** 1977. „Mis sealt tõuseb, soost sinine,/ soost sinine, maast punane?“ „Sinise & punase võimalikust tähendusest regilaulus. Mäetagused nr 5. 54-72. Elektrooniline väljaanne: <http://www.folklore.ee/tagused/nr5/tiit.htm> . (16.05.2017)
- Roose, Celia.** 2003. Kooli folkloorikogumik. Tallinn: Avita.
- Roose, Celia.** 2015. Bimusikaalsuse rakendamise võimalustest regilaulu traditsioonilise esitusstiili õppimisel ja õpetamisel. [Ettekande konspekt]. TÜ Viljandi Kultuuriakadeemia.
- Rüütel, Ingrid.** 1969. Muistne „Loomislaul“ eesti uuemas rahvatraditsioonis. Paar sammukest eesti kirjanduse uurimise teed VI. Tallinn. 102-132.
- Rüütel, Ingrid.** 2012. Eesti uuema rahvalaulu kujunemine. Tartu: Eesti Kirjandusmuuseumi Teaduskirjastus.
- Sarapik, Virve.** 1998. Punane. Sõna ja värv. Sator 1. Artikleid usundi ja kombeloost. Tartu: Eesti Keele Instituut.
- Särg, Taive & Ilmjärv, Koidu.** 2009. Eesti rahvamuusika. Elektrooniline väljaanne: http://www.folklore.ee/muusika/eesti_rahvamuusika.htm (17.05.2017)
- Tampere, Herbert** 1956. Eesti rahvalaule viisidega I. Tallinn: Eesti Riiklik Kirjastus.

LISAD

Lisa 1. Diplomikontserti kava

Jrk. nr.	Pealkiri	Andmed, viited
1.	Loomine	E 7900 (30). Otto Hintzenberb. Tiina Kütberg. 1893.a. Tekst kombineeritud. Viis Kuusalu khk.
2.	Ühe linnu lugu	Sõnad ja viis: Anni Vitsberg. 2016.a.
3.	Käi kiike korge'elle	ERA, Pl. 82 B1 < Anna Paalberg, Miina Lambot – Riigi Ringhäälingu stuudios 1938. Teksti viide: Käi, kiike, korge'elle; rl < Kuusalu, Kolga v., Tapurla k.; Kolga v., Juminda k. - Herbert Tampere; August Pulst < Anna Paalberg; 64 a.; Miina Lambot; 70 a. (07.12.1938)
4.	Nukumäng	Viis: RKM, Mgn. II 397 f < Abja raj., Nuija al. (Karksi khk.) – S. Lätt Kirjandusmuuseumi ekspeditsioonil 1960. a. < Mari Sarv, 76-a. Tekst:H II 27, 277 (7) < Karksi khk. – Helen Masen (1889)
5.	Vill du halla mig kär	Plaadilt „Allt vad jorden bär“, Kärlekssånger från Enviken. Eva Åström Rune & Mattias Perez. Kogutud Anna Sjöbom'ilt, kes õppis selle oma isalt Erik Sjöbom'ilt (1851-1927), Enviken. Õppisin Eva Rune järgi.
6.	Sinilinnud	Sõnad ja viis: Anni Vitsberg. 2017.a.

7.	Unelaul	Tekst: E 59302 (21) < Häädemeeste khk., Padina k., Kingu t. – Salme Soosaar < Anna Born, 90 a. (1927) Viis: Häädemeeste khk.
----	---------	---

Anni Vitsbergi
diplomikontsert

"Sinikirja linnukene"

09.06.2017 kell 15:00

Pärimusmuusika Aidas

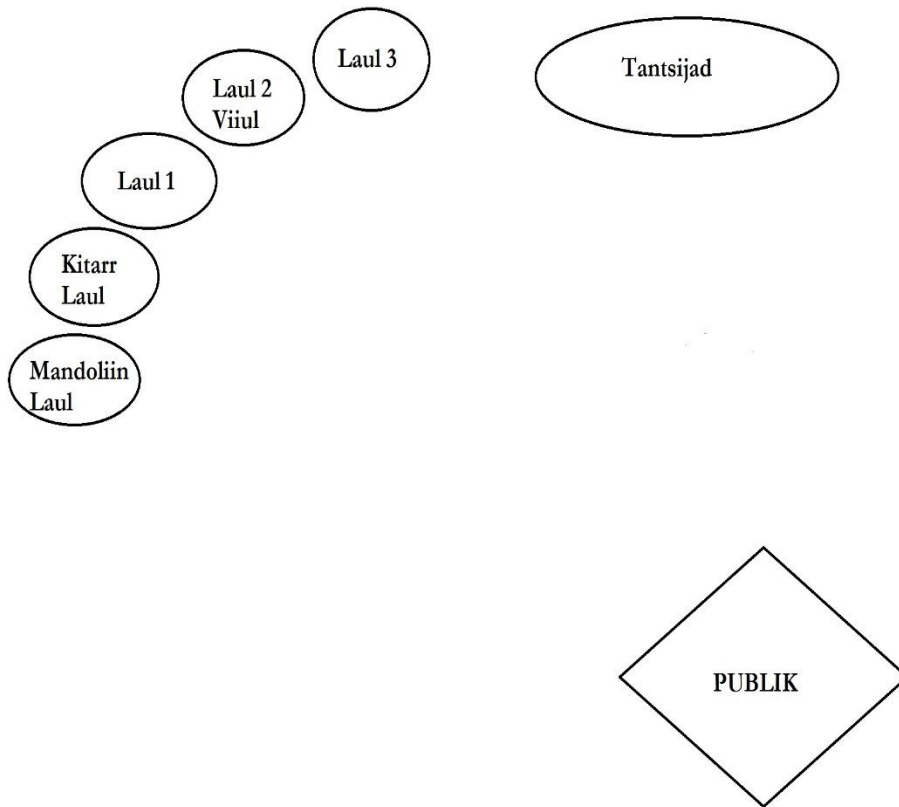
Kaasa teevad:

Peeter Priks
Tanel Sakrits
Mari Meentalo
Liisa Koemets

 Eesti Pärimusmuusika Keskus

 TARTU ÜLIKOOL
Viljandi kultuuriakadeemia

Lisa 3. Lavaplaan

Lisa 4.

Loomislaul

Sinikirja linnukene,
sinikirja, kulda kirja.
Lendas palju, liugles palju,
lendas üle kolme metsa,
lendas üle kolme järve,
lendas meie kopelisse.
Meie koplis kolmi põesast
Üks oli ilus õbepõesas
Teine kalli kullakarva
Kolmas sitke siidipõesas
Lendas õbe põesa peale
õbe ei võtnud armastada
Lendas kulla põesa peale
kuld ei võtnud armastada
Lendas siidi põesa peale
siid see võttis armastada
Hakkas siis pesa tegema
Tegi kuu, tegi kaksi
tegi kuuda kolmatagi
nädaliku neljatagi
veerendiku viiet kuuda
Hakkas ta mune munema
munes kuu, munes kaksi
Hakkas poegi haudumaie
audus kuu, audus kaksi
nädaliku kolmat kuuda
nädaliku neljat kuuda
veerendiku viiet kuuda
Sai pojad veresulije
Hakkas poegi arvamaie
Mis neist poegist saadaneksi
Üks sai päevaks paistema'ssa
Teine kuuks Kuramaale
Kolmas täheks taeva'assa

Lisa 5.

Ühe linnu lugu

1. Ühel kaunil sügispäeval ma

G G7 C

leidsin sooja pesapaiga peal(t)

F C

oma ema, linnu lauleva

G G7 C

kes mul ilmavalgust näitas seal

2. Kasvasin ma väikses kodu talus

ühe armsa metsatuka sees

Seal mu kena lapsepõlv siis möödus

mõeldes, mis kõik elus ootab ees

3. Suureks sain ja kodust läksin ära

laia ilma ringi vaatama

Teel mind saatis päikse kuldne sära

kuid murede pilvist ei ma mööda saa

4. Kui mu meele marjad mustaks läinud

südamesse jõudnud hingepiin

Meenutan vaid head, mis elus näinud

pole mul aega nukrutseda siin

5. Linnulaul, see meenutab mu ema

kes mul laulis ime viisikest

Ema hääl, see on ju nõnda kena

unele suigutas mind pisikest

6. Jumal valvab sind mu kullakene

inglid kaitsvad sind su eluteel.

Olgu väekas elu mullakene

õnn ja arm sind saatku veel ja veel.

Lisa 6.

Käi kiike korge'elle

ERA, Pl. 82 B1. Miina Lambot, Anna Paalberg

Käi sa kiike korge'elle, (esimene silp lühemaks)

korge'elle, kauge'elle.

Mina paistan palju maada,
paistan palju, maksan palju.

Kui ep ma iseki paista-
paistab pärgä mu päässä,
kui ep ma iseki kilka-
kilkab sormus sorme'essa;

kui ep ma iseki lehi-
lehivad linatsed juuksed;

kui ep ma iseki särä-
säräb kiedi kaulassagi;

kui ep ma iseki kilka-
kilkab raha rinnullagi

Riias vahtis rikas erra,

pues vahtis pue-isändä

pue ies pue- emändä,

valli päällä vaenelapsi;

“Kas on kuu, vai on päivä,

vai on tähte taeva'ssa,

vai on vihma vikerkaari?”

Peigu kuulis, vastu kostis:

“Ei ole kuu, ega ole päivä,

ei ole tähte taeva'ssa,

ei ole vihma vikerkaari-

sie olle minugi pruuti

Pärg on päässä kui sie päivä,

raha rinnul kuukane,

sormus sormes tähekäne

kie on vihma vikerkaari.”

Lisa 8.

Vill du hålla mig kär

Vill du hålla mig kär, vill du vara min vän?
Ej i livets förtrollande majdagar blott,
o jag frågar dig här, kan du älska mig än
då vår härliga ungdom förgått?
Vad jag drömde som barn, nu jag frågar för Gud,
får jag kalla dig min, vill du bliva min brud?

Minns du sommarens dar då det väl var förbi
med vår möda och aftonen svalkande kom,
vad det underbart var, vad vi längtade vi
att få svärma i stjärnkvällen om.
O du knoppande blomma i levnadens vår,
a du heliga kärlik vi tjugo år.

Ej till joller och lek jag dig bjuder som då,
nej åt jordlivets allvar inviger jag dig.
Ack din kind skall bli blek och din lock skall bli grå,
vill du offra din fågring för mig?
Men vårt liv blir ej smekande duvors i bo
ty för mig är min möda den ljuvaste ro.

Jag vill våga mitt liv, jag vill giva mitt blod,
jag vill kämpa som roddarn på böljande sjö.
O mitt vänaste viv, har du kraft, har du mod
att med mig kunna leva och dö?
Vill du dela mitt bröd, vill du vandra min stig,
när jag kämpar, o säg, vill du bedja för mig?

Lisa 9.

Sinilinnud

Bb **F**
1. Oh mu peig, kas tuled mulle kosja

F7 **Bb**
kas ma võiksin olla sinu neid

Eb **Bb**
Vaid süda teab, kas saab meist üldse asja

F **F7** **Bb**
ja kas tahab elu kokku liita meid

2. Kui (mu) arm minust mööda lendab tuultes
ja taeva all koos me lielda ei saa.
Siis tea, et torm tuleb tuule suunda muutes
kokku viia meid võib ta maruga

3. Elu tormis tuul meid muserdas
Ema Maa sülle saatis puhkama
Koos me taevas lielda ei saand
ja sinu silmi ma veelkord vaadata.

4. Nüüd me koos olla võime ajata
mis meid maapeal ajas taga surmana
Käsikäes õnne, rõõmu, armuga
koos oleme ja muinasjutt meist pajatab.

5. Kaks sinilindu laulvad rõõmsalt seal
kus igavesti õnnelikud nad
õnnetu võis olla elu ilma peal
kuid teisel pool nad valu enam tunda saa

Lisa 10.

Unelaul

Äiu, äiu, kussu, kussu
Memm viib hällü heinamaale,
Kannab kiigu kesa pääle.
Paneb käo kiigutama,
Suvelindu liigutama.
Kägu paelu kiigutas,
Suvelindu liigutas.
Siis mina panin paberis,
Raiusin kõik raamatus.

SUMMARY

The aim of the creative-practical diploma written part is to give an overview of the concept and structure of my diploma concert. Also to present the features of Estonian traditional singing.

The concert name „Sinikirja linnuke“ means a bluebird, which is symbolising love and a girl in my concert. Blue is also a love symbol.

My concert is based on the story, which is talking about love story and it is written by myself. The love subject came to me in my dreams. Also the main reason, why I chose love topic, is that most of Estonian traditional love songs are with sad ending. My idea was to make a story, where the couple is dying, but it is not the end of their love. Two lovers are still happy in other place and their love is still living in the world.

The repertoire of the diploma concert contains Estonian old runo-songs, newer folk songs, my own songs and one Swedish song. My purpose with those songs is to show my knowledge of traditional singing and also to demonstrate my vocal versatility.

In my opinion, love is not just a feeling. It is an energy, what gives a contents to the life.

The concert takes place in the chamber hall of the Estonian Traditional Music Centre in Viljandi on 9th June at 15:00.

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja lõputöö üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina _____

(*autori nimi*)

(sünnikuupäev: _____)

1. annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) enda loodud teose

(*lõputöö pealkiri*)

Mille juhendaja on _____,

(*juhendaja nimi*)

- 1.1. reprodutseerimiseks säilitamise ja üldsusele kättesaadavaks tegemise eesmärgil, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace-is lisamise eesmärgil kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni;
 - 1.2. üldsusele kättesaadavaks tegemiseks Tartu Ülikooli veebikeskkonna kaudu, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace'i kaudu kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni.
2. olen teadlik, et punktis 1 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.
3. kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei rikuta teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse seadusest tulenevaid õigusi.

Viljandis, _____ (*kuupäev*)